

РЕЦЕНЗІЯ

доктора мистецтвознавства,
професора кафедри теорії та історії музики
Харківської державної академії культури

Польської Ірини Ілліви

на дисертацію

Лі Яна

«ФЛЕЙТОВЕ МИСТЕЦТВО КИТАЮ У ВИМІРАХ
МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво

Актуальність теми дослідження. Однією з найважливіших культуротворчих доміант сучасної доби є міжцивілізаційний діалог *Схід – Захід*, що значною мірою формує характер духовного простору та сприяє активізації численних кроскультурних взаємодій та мистецьких процесів.

Майже півтора століття тому великий англійський поет Редьярд Кіплінг написав свою знамениту фразу: «Захід є Захід, Схід є Схід, і їм не зійтись ніколи!». Цей афоризм немов би підсумовував досвід одвічного співіснування двох людських культурно-цивілізаційних полюсів, які, подібно до *інь* та *янь* – основних начал китайської філософії, – протиставлялися у світовій історії, взаємодоповнюючи один одного.

Втім епоха Новітнього часу, знищивши в горнілі світових катаклізмів тисячолітню самоізоляцію провідних країн Сходу – насамперед, Китаю та Японії, – поставила на перше місце нові реалії, детерміновані процесом взаємозбагачуючого діалогу культур, у якому сходяться, не втрачаючи своїх достоїнств, Захід і Схід. У контексті цього культурного діалогу надзвичайно важливим для європейського (у тому числі українського) мистецтвознавства стає глибоке осягнення національної специфіки традиційного музичного мистецтва Китаю, його філософсько-семантичних та художніх засад,

історичного розвитку та сучасного стану.

Саме ця проблематика полягає в основі дисертації Лі Яна «Флейтова творчість композиторів Китаю у вимірах міжкультурного діалогу», присвяченої висвітленню змісту і характеру флейтового мистецтва Китаю в дзеркалі культурного діалогу від найдавніших часів до нашої доби.

Безсумнівною є **актуальність** обраної теми дослідження, котра, за визначенням автора, «визначається її приналежністю до такого універсального напрямку сучасного музикознавства як міжкультурний та міжнаціональний діалог, що потребує звернення до методології дослідження, яка має базуватися на міждисциплінарному діалозі, зокрема загальної гуманітаристики та музикознавства, що уможливорює просування теорії та історії виконавства на рівні науково-теоретичного узагальнення гуманітарного знання» (с. 21 дис.).

Актуальність теми дисертації зумовлена особливою семантичною значущістю звукообразу флейти в китайській культурній традиції, потребою сучасної музикології у розкритті специфіки флейтового мистецтва Китаю у кроскультурному діалозі *Схід – Захід*, а також недостатньою вивченістю в українській музичній науці проблематики, пов'язаної з історичним розвитком китайського національного флейтового мистецтва та творчістю китайських композиторів ХХ – початку ХХІ ст. у сфері флейтової музики.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень дисертації зумовлені чітким формулюванням мети наукового дослідження («визначити форми міжкультурного діалогу у флейтовому мистецтві Китаю ХХ – початку ХХІ століть», с. 21 дис.) та його основних завдань; коректністю визначення об'єкту дослідження («флейтове мистецтво Китаю», с. 22 дис.) та предмету дослідження («специфіка флейтового мистецтва Китаю у вимірах міжкультурного діалогу», с. 22 дис.); аргументацією теоретичних аспектів проблематики та позицій наукової новизни; обраним аналітичним інструментарієм дослідження, а також апробацією його результатів.

Обґрунтованість основних положень дисертації та достовірність

отриманих висновків детерміновано й залученням вагомої теоретичної та джерельної бази, яку складають ґрунтовні наукові праці (дисертації, монографії, статті) за проблематикою запровадженого дослідження (загалом 228 найменувань, з них 63 – китайською, англійською, німецькою та латинською мовами), а також методологічною опорою на використання цілого комплексу загальнонаукових (історичного, системного, індуктивного, порівняльно-типологічного, семантичного, міфолого-символічного) та спеціальних музикознавчих (органологічного, жанрового, аналізу інтонаційної драматургії тощо) методів і підходів (с. 22-23 дис.), поєднання котрих уможливило досягнення основних результатів роботи.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що у дисертації *вперше* системно обґрунтовані особливості розвитку флейтового мистецтва Китаю в контексті міжкультурного діалогу Сходу і Заходу; розкрито органологічну та онтологічну специфіку традиційної флейтової культури Китаю; надано визначення семантичних функцій чарівної флейти, віднайдені у китайських казках; виокремлено характерні сюжетні мотиви, властиві китайським казкам про чарівну флейту; представлено систематику звукових архетипів флейти, що виникли в поезії доби Тан і Сун; розкрито шляхи успадкування та асиміляції досягнень світового флейтового мистецтва в китайському культурному часопросторі; а також встановлено напрями формування оригінального флейтового мистецтва в Китаї ХХ – початку ХХІ ст. Дисертантом *удосконалено* наукові уявлення про специфіку успадкування європейського досвіду в контексті розвитку флейтової культури Китаю та еволюції національної музично-виконавської практики. В рецензованій праці також *набули подальшого розвитку* дослідження китайського музичного мистецтва в контексті міжкультурного діалогу у взаємодії європейських та національних мистецьких процесів (с. 24-25 дис.).

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає у можливості використання його матеріалів і висновків у подальших наукових розвідках з проблем китайської музичної культури і мистецтва, у концертно-

виконавській і лекторській діяльності, а також у педагогічній практиці музичних закладів вищої освіти України і Китаю (зокрема, у навчальних курсах «Історія світової музики», «Історія музики позаєвропейських цивілізацій», «Історія китайського музичного мистецтва», «Сучасна музика», «Історія і теорія виконавства на духових інструментах», «Загальна історія флейтового мистецтва», «Аналіз музичних творів», тощо).

Повнота викладеного матеріалу дисертації в наукових публікаціях.

Наукові публікації здобувача відповідають змісту і основним положенням поданої дисертації, її результатам та висновкам. Основні результати дослідження викладено в 8 одноосібних публікаціях, з них – 3 наукові статті у фахових виданнях, рекомендованих МОН України (категорія «Б»); 1 стаття в зарубіжному науковому виданні (Відень, Австрія), а також 4 публікації апробаційного характеру (у збірниках тез наукових конференцій).

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим кваліфікаційним вимогам щодо оформлення. Структура дисертації віддзеркалює її зміст, відповідає поставленій меті, обраним об'єкту і предмету дослідження та складається зі вступу, 3-х розділів, 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатку.

У першому розділі («Звукообрази флейти у китайській музичній культурі») окреслено роль флейти у контексті китайської міфосимволічної органології, охарактеризовано органологічні й онтологічні особливості традиційного флейтового мистецтва Китаю (підрозділ 1.1), визначено семантичні функції чарівної флейти, сформовані у китайських народних казках (підрозділ 1.2), визначено та охарактеризовано звукові архетипи флейти в китайській класичній поезії епох Тан і Сун (підрозділ 1.3), а також запропоновано періодизацію історичного процесу входження європейської флейти до китайської музичної культури XX - XXI століть (підрозділ 1.4).

У другому розділі («Нова програмність як жанровий принцип китайської флейтової мініатюри») розкрито особливості китайського програмного інструменталізму та характер його проявів у флейтових

мініатюрах китайських композиторів ХХ – початку ХХІ століть (підрозділ 2.1), висвітлено образний зміст тематичних серій у структурі мікрокосму китайської програмної флейтової мініатюри (підрозділ 2.2) та здійснено детальний аналіз низки флейтових мініатюр на основі мелодій китайських народних пісень (підрозділ 2.3).

У третьому розділі («Твори крупної форми для флейти і фортепіано: китайські композитори у пошуках жанрового визначення») розкрито особливості втілення китайськими музикантами жанрових ознак у флейтових творах крупної форми, обґрунтовано сутність жанрової невизначеності як ознаки вільного формування змісту у творах для флейти та фортепіано (підрозділ 3.1), а також визначено логіку жанротворення у сонатах і сонатинах для флейти і фортепіано китайських композиторів (підрозділ 3.2).

У висновках узагальнено основні результати проведеного дослідження, які доводять, що поставлені у роботі мета та завдання були досягнуті.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Звіт перевірки тексту дисертації на унікальність за допомогою антиплагіатної системи **StrikePlagiarism** засвідчив відсутність плагіату, а вивчення тексту роботи підтвердило відсутність порушень дисертантом принципів академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Позитивно оцінюючи результати проведеного дослідження, хотілося би висловити деякі зауваження до тексту даної дисертаційної роботи.

1. Викликає певні сумніви обґрунтованість введення і використання автором поняття «**флейтово-фортепіанні твори**».

2. Не зовсім вдалим видається також застосування терміну «**медійна функція флейти**» (с. 52 та 179), оскільки семантика поняття *медійності* викликає в наш час інше коло асоціацій.

3. В тексті є окремі технічні погрішності, зокрема у Списку використаних джерел двічі (за №№ 74 та 79) наведено посилання на автореферат дисертації Лі Сябінь «Труба в музичному мистецтві України й Китаю: компаративний аспект».

Втім, ці або інші зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку даного дисертаційного дослідження, яке можна вважати корисним для сучасного музикознавства – як українського, так і китайського.

Загальний висновок.

Отже, проведений аналіз дисертації «Флейтова творчість композиторів Китаю у вимірах міжкультурного діалогу», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 025 Музичне мистецтво, доводить, що за своєю актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, дотриманням норм академічної доброчесності дана праця є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке відповідає вимогам, викладеним у пп. 6, 7, 8, 9 Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор, Лі Ян, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво.

Рецензент –

доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри теорії та історії музики
Харківської державної академії культури

Ірина ПОЛЬСЬКА

